

ΕΝΟΤΗΤΑ: ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Κείμενο 1

Η καλλιεργούμενη ελιά είναι δένδρο ή δενδρύλλιο που μπορεί να ζήσει πολλές εκατοντάδες χρόνια... Τα φύλλα (ενν. της) είναι απλά και διατάσσονται αντίθετα... Το δάσος της ελιάς είναι απέραντο. Μια θάλασσα γλαυκή και ασημένια, που κυματίζεται ανάλαφρα και κρατά αδιάκοπα στα φυλλώματα ένα απόφεγγο φεγγαίου. Το χρώμα τους είναι πράσινο στην πάνω πλευρά και υπόλευκο στην κάτω... Η ελιά δεν είναι απαιτητικό δένδρο όσον αφορά το έδαφος. Μπορεί να αναπτυχθεί σε τέτοια φτωχά εδάφη, όπου με δυσκολία αναπτύσσονται άλλα καρποφόρα δένδρα. Καλύτερα όμως αναπτύσσεται και αποδίδει σε βαθιά αμμοπηλώδη εδάφη που διαθέτουν καλή υγρασία και αποστραγγίζουν καλά. Στην περίπτωση δημιουργίας ενός ελαιώνα από νερά φυτά, αρχικά προετοιμάζεται το έδαφος, ώστε να διευκολυνθεί η εφαρμογή διαφόρων καλλιεργητικών περιποιήσεων και να αναπτυχθούν καλύτερα τα δένδρα. Είναι εκατομμύρια δέντρα, που γενεές αγροτών φύτεψαν ως πάνω στα κατσάβραχα*, κουβαλώντας από τον κάμπο μέσα σε κοφίνια το χώμα για να τα θρέψουν. Εάν το έδαφος παρουσιάζει κλίση, η φύτευση γίνεται κατά τις ισοϋψείς καμπύλες, για να αποφεύγεται η διάβρωση. Σε περιοχές με μεγάλη κλίση η φύτευση γίνεται σε αναβαθμίδες. Ανεβαίνει αυτό το αργυρό δάσος ως τις κορφές των βουνών, σκαλί – σκαλί, σκαρφαλώνει στους βράχους του Ολύμπου, καβαλικεύει τον Λεπέτυμνο. Σηκώνεις τα μάτια προς τον ουρανό και αντικρύζεις τα ασημένια κύματα ν' ανεβαίνουν.

* κατσάβραχα (1) άγρια και απότομα βράχια, 2) τόπος μακριά από τον πολιτισμό

1. Το παραπάνω κείμενο είναι συμφυρμός δύο άλλων κειμένων. Ξεχωρίστε τα και βάλτε τα τμήματά τους στη σωστή σειρά (σε περίπτωση που δεν είναι).
2. Τι είδους κείμενα είναι;
3. Ποια γλωσσικά χαρακτηριστικά του καθενός από τα δύο κείμενα σας οδήγησε στον διαχωρισμό που κάνατε;
4. Τι εικόνα θα διαλέγατε για να συνοδέψετε αυτά τα κείμενα; Γιατί;

Κείμενο 2

http://www.greenpeace.gr/pages/oceans/oceans_1.htm

ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

Οι κίνδυνοι

Η αλιεία είναι μια από τις αρχαιότερες ανθρώπινες δραστηριότητες. Τη σημερινή εντατική μορφή της την απέκτησε μόλις τον περασμένο αιώνα. Η παγκόσμια αλιευτική παραγωγή έχει τετραπλασιαστεί τα 40 τελευταία χρόνια. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως αυξήθηκαν τα αποθέματα των ψαριών. Απλά, μεγάλωσε η αποτελεσματικότητα των αλιευτικών εργαλείων και φυσικά, το μέγεθος των στόλων. Η σύγχρονη εντατική αλιεία έχει οδηγήσει στην εξαφάνιση πολλών αποθεμάτων ψαριών σε πολλές θάλασσες του πλανήτη.

Η "βιομηχανική" όπως λέγεται, αλιεία, έγινε συνώνυμη με την καταλήστευση της θάλασσας. Οι ωκεανοί θεωρήθηκαν ως ανεξάντλητη πηγή αλιευμάτων. Σήμερα, δεν απειλείται μόνο το περιβάλλον και τα οικοσυστήματα, αλλά και το ίδιο το μέλλον της αλιείας ως οικονομικής δραστηριότητας. Ενώ λοιπόν τα αποθέματα όλο και λιγοστεύουν, οι στόλοι χρειάζεται να μετακινούνται όλο και μακρύτερα αναζητώντας τα τελευταία ψάρια.

Οι κατηγορίες εναντίον της σύγχρονης αλιείας δεν αφορούν μόνο στην ποσότητα των αλιευμάτων ή στην υπεραλίευση ορισμένων ειδών. Έχουν να κάνουν και με την άσκοπη σπατάλη της θαλάσσιας ζωής, αφού πολλοί από τους οργανισμούς που καταλήγουν στα δίχτυα των ψαράδων, αποτελούν μη εμπορεύσιμα είδη και ξαναρίχνονται -νεκροί πλέον- στη θάλασσα. Ανάμεσά τους πολλά δελφίνια, θαλάσσιες χελώνες, καρχαρίες, θαλασσοπούλια. Γι' αυτό ευθύνονται κυρίως αποτελούν οι μηχανότρατες (συρόμενα εργαλεία βυθού), αλλά και τα παρασυρόμενα αφρόδιχτυα (driftnets).

Η μείωση των αλιευτικών αποθεμάτων οδηγεί σε σύγκρουση τους ψαράδες με θαλάσσια είδη όπως τα δελφίνια, οι θαλάσσιες χελώνες και οι φώκιες.

Εκτός από την καταστροφική αλιεία όμως, η θαλάσσια ζωή απειλείται και από τη ρύπανση. Σε πολλές περιπτώσεις η θάλασσα αντιμετωπίζεται σαν χωματερή στην οποία καταλήγουν εκατομμύρια τόνοι αστικών λυμάτων, βιομηχανικών αποβλήτων (μεταξύ

των οποίων πυρηνικά απόβλητα και τοξικές ουσίες), φυτοφαρμάκων... Πολλές τοξικές ουσίες ανιχνεύονται πλέον στους πγκούνους και τις πολικές αρκούδες, παρότι ζουν πολύ μακριά από βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Η ρύπανση δε γνωρίζει σύνορα.

Τι κάνει η Greenpeace

Μέσα από πολυετείς προσπάθειες η Greenpeace κατάφερε να απαγορευτεί η εμπορική φαλινοθηρία, να απαγορευτεί η πόντιση ραδιενεργών και τοξικών αποβλήτων στη θάλασσα, να απαγορευτεί η χρήση των παρασυρόμενων αφρόδιστων, να μπουν οι βάσεις για τη μείωση της βιομηχανικής αλιείας.

Οι διεθνείς εκστρατείες της Greenpeace για την προστασία των ωκεανών συνεχίζονται με στόχο

- να σταματήσει η υπεραλίευση
- να απαγορευθεί η χρήση καταστροφικών και μη επιλεκτικών αλιευτικών εργαλείων
- να εφαρμοστεί η αρχή της πρόληψης στην αλιεία
- να σταματήσει οριστικά η εμπορική φαλινοθηρία
- να προστατευτούν τα ευαίσθητα οικοσυστήματα
- να λαμβάνονται αυστηρά μέτρα ασφαλείας για τη μεταφορά επικίνδυνων φορτίων
- να σταματήσει η θάλασσα να χρησιμοποιείται σαν χωματερή.

Τι μπορείς να κάνεις εσύ

Από τη μεριά σου, σαν καταναλωτής, μπορείς να βοηθήσεις την εκστρατεία της Greenpeace για την αλιεία. Μπορείς να ξεκινήσεις με το να μην καταναλώνεις ψάρια με μέγεθος μικρότερο από το επιτρεπόμενο. Μπορείς επίσης να μην καταναλώνεις ψάρια εκτός της επιτρεπόμενης περιόδου αλιείας. Είναι τα πρώτα βήματα στον μακρύ δρόμο που θα εξασφαλίσει ένα καλύτερο μέλλον για τους ψαράδες και τα ψάρια.

Επιπλέον:

Διατύπωσε με κάθε τρόπο την αντίδραση σου στη συνέχιση της φαλινοθηρίας.

Μη χρησιμοποιείς χημικά καθαριστικά που περιέχουν επικίνδυνες ουσίες (όπως η χλωρίνη). Αργά ή γρήγορα θα καταλήξουν στη θάλασσα.

Φεύγοντας από την παραλία φρόντισε να αφήσεις πίσω σου μόνο τα χνάρια από τις πατούσες σου.

5. Πώς αντιλαμβάνεστε το νόημα του εκφωνήματος «Η μείωση των αλιευτικών αποθεμάτων... και οι φώκιες»;

6. Προσδιορίστε την κατανομή των ρημάτων *ελαττώνω* και *περιορίζω*.

	τις τιμές	τα έξοδα	τις εξόδους μου	το φαγητό	την ένταση του ήχου	την ταχύτητα	την ορατότητα	το κέρδος
μειώνω	+	+	+	+	+	+	+	+
ελαττώνω								
περιορίζω								

Κείμενο 3

Κορώνεια, η λίμνη-φάντασμα

* Έχει ενταχθεί στους ελληνικούς υγρότοπους διεθνούς σημασίας αλλά το καλοκαίρι είναι ξερότοπος.

Πώς έγινε ένα «ρηχό πιάτο» και μάλιστα μολυσμένο από αστικά λύματα και φυτοφάρμακα

Αν και έχει ενταχθεί βάσει της Συνθήκης Ραμσάρ στους 11 ελληνικούς υγροτόπους διεθνούς σημασίας, η λίμνη Κορώνεια απειλείται με καταστροφή λόγω των συνεχιζόμενων βιομηχανικών εκροών, των αστικών λυμάτων, της ρύπανσης από αγροτικές δραστηριότητες και βέβαια της πτώσης της στάθμης του νερού - μέχρι εξαφανίσεώς του... Η πολιτεία δεν ανταποκρίθηκε στις δεσμεύσεις της προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για προστασία του υγροβιοτόπου των λιμνών Κορώνης - Βόλβης και έτσι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέτει σε εφαρμογή νέα διαδικασία επί παραβάσει της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας για τη χώρα μας! Την ίδια στιγμή οικολογικές οργανώσεις ζητούν να αντιμετωπισθεί ο υγροβιοτόπος ως πολυσύνθετο οικολογικό σύστημα και όχι απλώς σαν «δεξαμενή νερού» που... αδειάζει και γεμίζει. Σχέδια επί σχεδίων από χρόνια δεν έχουν βρει ακόμη εφαρμογή ενώ η προοπτική μεταφοράς νερού από τον Αλιάκμονα προς τη λίμνη, που βρίσκεται κοντά στην πόλη της Θεσσαλονίκης και δίπλα από τον Λαγκαδά, έχει προκαλέσει προβληματισμό...

Παναγιώτα Μπίτσικα – Μάχη Τρατσά

ΤΟ ΒΗΜΑ 15.12.2002

7. Ποια είναι τα γλωσσικά στοιχεία που εξασφαλίζουν τη συνοχή του κειμένου εισάγοντας αντίθεση, προσθέτοντας κάτι, δηλώνοντας συμπέρασμα ή σχέση αιτίου – αποτελέσματος, χρονική στιγμή ή διαδοχή;

8. Σε τι ύφος είναι γραμμένο αυτό το κείμενο; Ποια λεξιλογικά στοιχεία επιβεβαιώνουν την απάντησή σας;

9. Με ποια (-ες) εικόνα(-ες) θα συνοδεύατε αυτό το κείμενο; Ποια θα αποφεύγατε;

10. Θεωρείστε ότι είστε κάποιος που υποστηρίζει πως η λίμνη δεν έχει πρόβλημα. Ξαναγράψτε το κείμενο.

11. Λαμβάνοντας υπόψη το εκφώνημα *Η συνεχιζόμενη ρύπανση οδήγησε στο μόλυνση του ποταμού, τοποθετείστε τα ρήματα βρομίζω, ρυπαίνω, μολύνω σε μια κλίμακα διαβάθμισης:*

- _____ +
_____ / _____ / _____ / _____

12. Συμπληρώστε τα κενά με τις παρακάτω φράσεις:

από στιγμή σε στιγμή, από τη μια στιγμή στην άλλη, στη στιγμή, μέχρι στιγμής, της στιγμής, από τη στιγμή, προς στιγμήν, την τελευταία στιγμή, ανά πάσα στιγμή, η κατάλληλη στιγμή

Ήταν μια απόφαση Δεν το είχα προσχεδιάσει.

Μετά το ατύχημα αισθανόταν ότι η ζωή του είχε αλλάξει.....

Πρόλαβε το τρένο

Θα συζητήσουμε αργότερα για το διαγώνισμα, τώρα δεν είναι

Ένωθε άσχημα που δέχτηκε την πρότασή τους.

Βρίσκονται σε κατάσταση πανικού, γιατί ο διοικητής θα έρθει

..... δεν έχω γνωρίσει κανέναν καλλιτέχνη.

..... νόμισα ότι έχασα το πορτοφόλι μου!

Μπορεί να καθαρίσει όλο το δωμάτιο

Σε αυτό το τηλέφωνο μπορείς να με βρεις

Κείμενο 4

Ταξίδια : Πρέσπες

Ψαρεύοντας στην κιβωτό της ζωής

Εικόνες από τον οικολογικό παράδεισο της Μεγάλης Πρέσπας με οδηγό τον Λάζαρο και τη βάρκα του ένα χειμωνιάτικο πρωινό στα ανοιχτά των Ψαράδων

Μας ξύπνησε ανυπόμονα στις 6.00 το πρωί. Κατεβήκαμε αλαφιασμένοι. Μια γουλιά ζεστού καφέ και μπόλικα ρούχα ὅσα βρήκαμε μπροστά μας. Τον συναντήσαμε στην όχθη μπροστά από ένα σωρό κομμένων ξύλων να ετοιμάζει τα δίχτυα με τον γιο του, τον Γερμανό. Θα 'ταν δεν θα 'ταν 15 χρόνων. «Αυτά τα δίχτυα τα λέμε απλωτά. Τα έχετε ξαναδεί;». Μας κοίταξε με δυσπιστία. «Κάνει πολύ κρύο στη λίμνη. Θα το αντέξετε;». Προχωρημένος Νοέμβρης, αλλά πώς να αντισταθείς στην πρόταση του Λάζαρου για ψάρεμα στη Μεγάλη Πρέσπα; Μπαίνουμε στη βάρκα: μια πλαστική σε χρώμα γαλάζιο. Αβάφτιστη. «Τη λέμε απλώς "μπλάβα". Οι ξύλινες βάρκες είναι πιο βαριές, πιο σταθερές, αλλά σιγά σιγά εξαφανίζονται. Εδώ στους Ψαράδες το πολύ πολύ να 'χουν μείνει τρεις-τέσσερις. Ποιος να συντηρήσει το ξύλο;». Τον παρατηρούμε να φοράει τη ντισεράδα του ὅ κατακίτρινη, με μια πιο σκούρα ποδιά και έναν σκούφο πορτοκαλί που τον κατεβάζει χαμηλά, ως τα αφτιά. Αφουγκράζεται τον καιρό. Τη λίμνη φαίνεται πως την ξέρει πια καλά, σαν την παλάμη του χεριού του. «Ο πατέρας μου ήταν κι εκείνος ψαράς, αλλά ο γιος μου θα σπουδάσει» μας λέει. Σκεφτόμαστε την κουβέντα μας το προηγούμενο βράδυ. Η αλιεία στην περιοχή έχει οδηγηθεί σε μαρασμό αλλά οι περισσότερες οικογένειες στους Ψαράδες ζουν ακόμη από το ψάρεμα. Και ας έχει διαταραχθεί η ηρεμία της λίμνης από τους τουρίστες που εισρέουν στα ενοικιαζόμενα δωμάτια της περιοχής καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς.

Ο Λάζαρος βάζει μπρος τη μηχανή. Απομακρυνόμαστε από το χωριό. «Τώρα πια δεν

είμαστε περισσότεροι από 150» τον ακούμε να μας λέει. Δύσκολο να ακουμπήσεις τη ζωή σου στην άκρη της Ελλάδας. Παρατηρούμε τις όχθες της λίμνης. Απότομοι βράχοι, μικροσκοπικές παραλίες με βότσαλα λευκά, στρογγυλεμένα. «*Βλέπετε τις αγριόπαπιες χαμηλά στον ορίζοντα; Εκεί είναι το Τριεθνές*». Τα υγρά σύνορα τριών χωρών: της Ελλάδας, της Αλβανίας, των Σκοπίων. Ασκημένο το μάτι του. Μας δείχνει τους σχηματισμούς των πουλιών μέσα στο γκριζό. Πώς να τα διακρίνουμε; Απόκοσμη αίσθηση. Ανασύρουμε από τη μνήμη τις πληροφορίες που διαβάσαμε στην ενημερωτική έκδοση του Κέντρου Πληροφόρησης της Πρέσπας. «Περισσότερα από 1.000 ζευγάρια ερωδιοί, χουλιανομούτες και χαλκόκοτες φώλιαζαν εδώ ως τα τέλη της δεκαετίας του '60, οπότε ανακαλύφθηκε για πρώτη φορά ο ορνιθολογικός παράδεισος των λιμνών». «Παράδεισος οικολογικός η περιοχή, ανακηρύχθηκε Εθνικός Δρυμός το 1974 ενώ η Μικρή Πρέσπα χαρακτηρίστηκε ως Υγρότοπος Διεθνούς Σημασίας από τη Σύμβαση του Ραμσάρ». «Στην περιοχή των Πρεσπών έχουν καταγραφεί 260 είδη πουλιών με εντυπωσιακότερα από αυτά τους πελεκάνους, από τα αρχαιότερα πουλιά στη Γη». «Στις Πρέσπες μπορεί να συναντήσει κανείς και τα δύο είδη πελεκάνων της Ευρώπης, τους αργυροπελεκάνους, το μεγαλύτερο σε μέγεθος, και τους ροδοπελεκάνους». Κυνηγάμε με τον φακό της φωτογραφικής μας μηχανής ένα κοπάδι κορμοράνων. Φέρνουμε στο μυαλό μας τη σκηνή με το γεράκι που επιτίθεται σε έναν τρομαγμένο ερωδιό, έτσι όπως την είδαμε την προηγούμενη ημέρα χαραγμένη από τον άγνωστο καλλιτέχνη του 10ου αιώνα πάνω στην ταφόπλακα του Αγίου Αχιλλείου. Ο Λάζαρος μας δείχνει τις βραχογραφίες στις όχθες της λίμνης. Απροσπέλαστες από την ξηρά, απεικονίζουν και οι δύο τη Θεοτόκο. Τις διακρίνουμε από μακριά, όχι σε μεγάλη απόσταση τη μία από την άλλη. Κάποιες λαξεύσεις στον βράχο μαρτυρούν ότι τα σημεία αυτά ήταν κάποτε ασκηταριά. Στο Βυζάντιο πολλοί μοναχοί έβρισκαν στον μεταφυσικό χαρακτήρα της περιοχής τις συνθήκες απομόνωσης που αναζητούσαν. Ρίχνουμε τα δίχτυα κοντά στο μεγάλο ασκηταριό της Παναγιάς της Ελεούσας, που οι ντόπιοι ονομάζουν «του Αγίου Πέτρου». Το διακρίνουμε στο βάθος της σπηλιάς. «*Θα έρθουμε πάλι νωρίς το απόγευμα για να τα μαζέψουμε*» μας πληροφορεί ο Λάζαρος και μας βγάζει στην ακρογιαλιά. Ανεβαίνουμε στο ασκηταριό. Κόκκινες γραμμές στην εξωτερική όψη του μιμούνται τους πλίνθους που συνηθίζονταν εκείνη την εποχή στην τοιχοποιία αλλά που ήταν δύσκολο να μεταφερθούν σ' αυτό το σημείο της λίμνης. Απόλυτη σιωπή μαζί με μια έντονη μυρωδιά υγρασίας. Μπαίνουμε στο εσωτερικό του. Στενόχωρος ο ναός, κατάγραφος από τοιχογραφίες. Οι ντόπιοι λένε πως κάποτε στέγαζε τους περισσότερους μοναχούς. Διακρίνουμε τα κελιά τους γύρω από το ασκηταριό. «*Οποτε μπορώ ανάβω ένα κερί. Εχω πάντα μαζί μου τα κλειδιά*».

Επιστρέφουμε το απόγευμα. Έχει αρχίσει να σουρουπώνει. Το κρύο είναι ακόμη τσουχτερό. Ο Λάζαρος μας μιλά για τα κέδρα, μια μέθοδο αλιείας η οποία παλιά εφαρμοζόταν μόνο στην περιοχή της Πρέσπας και σήμερα έχει εκλείψει. *«Δεν μπορεί, κάπου θα τα είχατε δει. Τα λέγαμε και πελαϊζία. Ήταν σωροί από κλαδιά κέδρων, σαν φωλιές που έμεναν όλο τον χρόνο στη λίμνη και που κάθε χειμώνα τις ανανεώναμε. Ψαρεύαμε τα τσιρόνια έτσι, με το δίχτυ που βάζαμε από κάτω»*. Τα τσιρόνια, αυτά που το καλοκαίρι γίνονται παστά και που περήφανος ο Λάζαρος μας λέει πως τα στέλνουν στην Εδεσσα και από εκεί στη Γαλλία. Φτάνουμε στο σημείο όπου ρίξαμε τα δίχτυα. Ο Λάζαρος αρχίζει να τα ανεβάζει. Πλατίκες, κεφαλόπουλα, μπράνες, πεταλούδες, λίγα γριβάδια. Κατακίτρινα με χοντρά λέπια. *«Είναι τα νοστιμότερα και τα ακριβότερα. Το μεγαλύτερο που έχω πιάσει έφτανε τα 16 κιλά!»*. Ξεψαρίζει τα δίχτυα τη στιγμή που τα ανεβάζει. Απίστευτη ταχύτητα. Στα δίχτυα πιασμένα δυο πουλιά. Θλιβερό θέαμα. *«Είναι βουτηχτάδες. Τα λέμε έτσι γιατί βουτούν κάτω από το νερό και πιάνονται στα δίχτυα. Είναι νόστιμα όμως. Παλιότερα τα τρώγαμε, αλλά δεν τα δίναμε ποτέ στους ξένους»*.

Στην επιστροφή μάς μιλά για το πεζόβολο. *«Είναι μια μέθοδος παλιά, μια κατασκευή σαν ομπρέλα που την κατεβάζουμε στα 55 μέτρα και "κλείνει" μέσα της ό,τι συναντά μπροστά της. Τη χρησιμοποιούμε μόνο τον χειμώνα»*. Η ψαριά είναι καλή. Η επόμενη ώρα μάς βρίσκει στη «Συντροφιά», την ταβέρνα του Λάζαρου, με τον ίδιο να μας σερβίρει γριβάδι ψητό στα κάρβουνα και ιστορίες πολυκαιρισμένες για θρύλους της περιοχής και δύσκολους χειμώνες...

Πώς θα πάτε: Οι Ψαράδες απέχουν περίπου 45 χιλιόμετρα από τη Φλώρινα και 50 από την Καστοριά.

Πού θα μείνετε: Στο ξενοδοχείο Ψαράδες (0385 46015), στα ενοικιαζόμενα δωμάτια του Λάζαρου Χριστιανόπουλου (0385 46107).

Τι θα δοκιμάσετε: Γριβάδι ψητό, τσιρόνι παστό και βέβαια τα φασόλια. Η εντατική καλλιέργειά τους ξεκίνησε πριν από δέκα περίπου χρόνια και σήμερα τα φασόλια των Πρεσπών, τύπου «γίγαντα» αλλά και «πλακέ», θεωρούνται από τα καλύτερα στον κόσμο.

Τα «αξιοθέατα» του χωριού: Τα τελευταία άτομα της εντόπιας φυλής αγελάδων που θα δείτε να κυκλοφορούν ελεύθερα στον δρόμο. Τα σπίτια από πέτρα και ξύλο του παραδοσιακού οικισμού. Ενδιαφέροντα δείγματα βορειοελλαδίτικης αρχιτεκτονικής, αν και πολλά από αυτά είναι σήμερα μισοερειπωμένα. Οι γυναίκες με τις παραδοσιακές φορεσιές που θα συναντήσετε τις Κυριακές. Θα τις ακούσετε να μιλούν τη βλάχικη.

ΚΑΤΙΑ ΑΡΦΑΡΑ, ΤΟ ΒΗΜΑ , 02-01-2000

13. Στις ελληνικές εφημερίδες δεν τονίζεται το αρχικό κεφαλαίο γράμμα των λέξεων, ακόμη και όταν με βάση τους κανόνες του μονοτονικού συστήματος χρειάζεται τόνος. Συμπληρώστε τους τόνους που λείπουν.

14. Με βάση τις πληροφορίες που σας δίνονται σε αυτό το κείμενο γράψτε ένα δικό σας κείμενο για τη μεγάλη Πρέσπα που θα μπορούσε να εμφανιστεί σε μια εγκυκλοπαίδεια ή σε ένα γεωγραφικό εγχειρίδιο (χωρίς προσωπικά σχόλια και σε ουδέτερο ύφος).

15. Φτιάξτε ένα διαφημιστικό φυλλάδιο που θα προτρέπει το κοινό να επισκεφτεί τον τόπο. Σκεφτείτε πώς το κείμενό σας θα παράλλαζε αν επρόκειτο για μια τηλεοπτική διαφήμιση.

16. Ποια τμήματα του κειμένου μπορούν να μπουν σε εισαγωγικά, να μην αποδοθούν δηλ. στον συγγραφέα του άρθρου; Σε ποιον θα αποδίδατε αυτά τα τμήματα; Με βάση ποια στοιχεία (είδος φράσεων, επίπεδο ύφους)

17. Βρείτε τα σημεία όπου το κείμενο, από άποψη περιεχομένου, επικαλύπτεται με το προηγούμενο και το επόμενο.

18. Αφού συμβουλευτείτε τα παραδείγματα, συμπληρώστε τον πίνακα με τα σημασιολογικά χαρακτηριστικά των ρημάτων:

παρατηρώ¹:

-Είναι αυτός που μου έμαθε να παρατηρώ την αέναη κίνηση που καθοδηγεί τα σύννεφα στον ουρανό..., αυτός που μου έδειξε το δρόμο της πίστης που με καθοδήγησε στις πρώτες γνώσεις της ζωής μου.

¹ Σημειώνεται ότι οι λέξεις του πίνακα μπορεί να έχουν κι άλλες σημασίες, που όμως δεν εμπίπτουν στο σημασιολογικό πεδίο της όρασης. Αυτές δεν ενδιαφέρουν εδώ.

(Ελευθεροτυπία 24.10.1999, συγγραφέας Σπυριδάκη Α. (Διεθνή θέματα))

- Το φαινόμενο παρατήρησε διεθνής ομάδα αστρονόμων...

(ΤΟ ΒΗΜΑ 3.10.2004 Πώς το Διάστημα έγινε διάφανο. συγγραφέας Θ. Λαϊνάς)

αντικρίζω:

- ... είναι χάρμα οφθαλμών να περπατάς τη νύχτα στην Ερμού, δίπλα από την Ιερά Οδο, τον Ηριδανό, τα μνήματα του Κεραμεικού και να αντικρίζεις στο βάθος τον Λυκαβηττό, την Ακρόπολη...

(ΤΟ ΒΗΜΑ Το επτάημερο του Διόδωρου, 22.8.2004)

χαζεύω:

- Έμεινα δυο ώρες στο καφενείο του σταθμού περιμένοντας το τρένο και χαζεύοντας τους άλλους.

Α. Σουρούνη, Τα τύμπανα... Διήγημα. 1983. εκδ. Καστανιώτη

-... έκτισε μια βίλα τεραστίων διαστάσεων που την χαζεύω κάθε φορά που με φέρνει ο δρόμος από εκεί.

ΤΟ ΒΗΜΑ, οικολογία – περιβάλλον, 7.3.1993

παρακολουθώ:

- Το σπίτι και οι κινήσεις του Ρωχάμη παρακολουθήθηκαν επί δύο συνεχόμενα 24ωρα.

Ελευθεροτυπία 14.6.1996. (κοινωνικά)

- Επί τρεις περίπου ώρες το ακροατήριο μένει καθηλωμένο παρακολουθώντας μια γαλλική όπερα χωρίς υπερτίτλους, χωρίς εντυπωσιακή δράση, χωρίς άριες.

ΤΟ ΒΗΜΑ, 9.4.1995. (Τέχνες – Μουσική)

εποπτεύω:

- Το ακριβώς αντίθετο, δηλαδή, από τη γάτα με τα πανέμορφα μάτια που, σχεδόν αθέατη, θα κάνει μια βάλота από μακριά για να εποπτεύσει το χώρο.

Χατζηανωνίου, Ν. Σαν να περνάς εξετάσεις μια ζωή... Ελευθεροτυπία (μουσική) 1.3.1997.

- Ο αναστηλωτής Πάνος Θεοδωρίδης, που εποπτεύει στις εργασίες στερεώσεως και συντηρήσεως του αποκαλυπτόμενου μνημείου...

ΤΟ ΒΗΜΑ 18.7.1993 (Αρχαιολογία)

διακρίνω:

-Το καμiónι ξεκίνησε και, παρ'όλο το σκοτάδι, μπορούσα να διακρίνω είκοσι με εικοσιπέντε πρόσωπα γύρω μου.

Ελευθεροτυπία 3.7.1996. (ιστορία – γενικά).

αγναντεύω

Συχνά έβγαινε στην ταράτσα του σπιτιού κι αγνάντευε την πόλη ίσαμε τη θάλασσα του Φαλήρου και τη γραμμή που ενώνει τον ουρανό με τη γη...

Κακλαμανάκη, Ρούλα. 1987. *Άμβλωση στο Β' Τριμελές*. Αθήνα: Καστανιώτης.

ατενίζω

-Με το γκολ αυτό ο Παναθηναϊκός βγήκε νικητής και έχει κάθε δικαίωμα πλέον να ατενίζει με αισιοδοξία το (εγγύς) μέλλον στο πρωτάθλημα.

22.9.97. Αθλητικά. Ελευθεροτυπία.

-Λίγο μετά το μικρό οικισμό της Φούσκας σταθήκαμε σε ένα ξάγναντο, από όπου ατενίσαμε το χωριό Πλάτανος και αφουγκραστήκαμε το βουητό των νερών του.

8.5.1996. Κοινωνιολογία. Ελευθεροτυπία.

	αίσθη- ση ώρα- σης	με προ- σοχή	προσπαθώ- ντας να ξεχω- ρίσω κάτι	άσκοπα	συνεχιζό- μενα	για να μελετή- σω κάτι	για να ελέγ- ξω κάτι	με θαυμα- σμό	κάτι που βρίσκεται απέναντι	κάτι που βρίσκεται μακριά
βλέπω	+									
κοιτάζω	+									
παρατηρώ	+									
χαζεύω	+									
εποπτεύω	+									
διακρίνω	+									
αγναντεύω	+									
ατενίζω	+									
αντικρίζω	+									

Κείμενο 5

Τα ψάρια των Πρεσπών

ΠΡΟΣΦΑΤΑ κυκλοφόρησε ένας εξαιρετικός οδηγός για την αλιεία των Πρεσπών. Οπου πληροφορούμαστε ότι συχνά όλα τα μικρά ψάρια τα ονομάζουν τσιρόνια, παρ'όλο που το τσιρόνι είναι ένα είδος· το οποίο είναι τόσο νόστιμος μεζές που κατά καιρούς το κάνουν εξαγωγή στη Γαλλία. Το βιβλίο αυτό, που έγραψε ο κ. Γ.

Κατσαδωράκης, έχει τον τίτλο «Ψάρια και Αλιεία στις Πρέσπες» και μας προσφέρει με ένα εξαιρετικά γλαφυρό κείμενο του κόσμου τις γνώσεις. Όπως, για παράδειγμα, το γεγονός ότι υπάρχει ένα είδος ψαριού, η πεταλούδα, που έχει μόνο θηλυκά άτομα!

19. Τι είδους κείμενο είναι αυτό; Πού μπορεί να δημοσιευτεί ένα τέτοιο κείμενο; Ποια η άποψη του συγγραφέα για τον οδηγό αλιείας; Με ποια γλωσσικά στοιχεία αποδίδεται;

20. Ποια φράση του κειμένου θα μπορούσε να αντικατασταθεί από μία μόνο λέξη;

Κείμενο 6

Οικοαιρετικά

Μου φαίνεται σχεδόν απίστευτο, αλλά στην Α' γυμνασίου αφάιρεσαν από τη διδακτέα ύλη τις ισημερίες, τα ηλιοστάσια, τα θαλάσσια ρεύματα, τις παλίρροιες. Εντάξει, δεν λέω, ουδεμία ανάγκη υπάρχει τα παιδιά να γνωρίζουν πότε μεγαλώνει και πότε μικραίνει η ημέρα με το θερινό και χειμερινό ηλιοστάσιο και τα τοιαύτα. Αλλά να μη γνωρίζουν τι σημαίνει παλίρροια το θεωρώ έγκλημα. Πώς θα βλέπουν το ομώνυμο τηλεοπτικό σίριαλ;

Νίκος Μάργαρης, ΤΟ ΒΗΜΑ 24.11.1996

21. Πώς εκφράζεται η ειρωνεία στο κείμενο;

22. Φανταστείτε και γράψτε την υπόθεση της τηλεοπτικής σειράς «Παλίρροια», ώστε να δικαιολογείται η ονομασία της.

Κείμενο 7

Νομός ΚΑΒΑΛΑΣ

Γεωγραφία – Ιστορία - Οικονομία

Ο Νομός Καβάλας βρίσκεται στο ΝΑ τμήμα της Ανατολικής Μακεδονίας. Περιλαμβάνει δε και το νησί Θάσος. **Συνορεύει** Α με το Ν. Ξάνθης, Β με το Ν. Δράμας, Δ και ΒΔ με το Ν. Σερρών, ενώ Ν βρέχεται από το Θρακικό Πέλαγος. Έχει έκταση 2.109 τ. χλμ. και **πληθυσμό** 135.218 κατοίκους. **Πρωτεύουσα** του νομού είναι η Καβάλα. Διοικητικά διαιρείται σε τέσσερις επαρχίες : Θάσου με πρωτεύουσα τη Θάσο, Καβάλας με πρωτεύουσα την Καβάλα, Νέστου με πρωτεύουσα την Χρυσούπολη και Παγγαίου με πρωτεύουσα την Ελευθερούπολη.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Έδαφος : Το έδαφος του Νομού Καβάλας είναι στο μεγαλύτερο μέρος του ορεινό και ημιορεινό. Αναλυτικά η κατανομή του έχει ως εξής: 20,7% πεδινό, 23,9% ημιορεινό και 55,4% ορεινό. **Όρη** : Στο έδαφος του νομού εκτείνονται οι απολήξεις των οροσειρών της Α. Μακεδονίας, όπως το Παγγαίο (1.956 μ.), το Σύμβολο (694 μ.) και τα Όρη Λεκάνης (1.298 μ.). Στη Θάσο υπάρχει το όρος Υψάριο (1.127 μ.). **Πεδιάδες** : Η μεγαλύτερη πεδιάδα του Νομού Καβάλας είναι αυτή της Χρυσουπόλεως, που δημιουργήθηκε από τις προσχώσεις του ποταμού Νέστου. Πεδιάδα σχηματίζεται και στα αποξηραμένα έλη των Φιλίππων, που αποτελούν προέκταση της πεδιάδας της Δράμας. Μικρές πεδιάδες σχηματίζονται, τέλος, στις κοιλάδες γύρω από το Σύμβολο. **Ποταμοί** : Οι κυριότεροι ποταμοί του Νομού Καβάλας είναι : ο Νέστος, ο Στρυμόνας, ο Μαρμαράς και το Ποτάμι Χρυσουπόλεως. **Δάση** : Τα βουνά της Καβάλας και της Θάσου είναι κατάφυτα από δρύες, πεύκα και έλατα. Η ξυλεία της Θάσου είναι από τις πιο κατάλληλες για ναυπήγηση πλοίων. **Κλίμα** : Στα παράλια του νομού το κλίμα είναι εύκρατο, μεσογειακό. Στο εσωτερικό όμως γίνεται ηπειρωτικό, με ψυχρούς χειμώνες και ζεστά καλοκαίρια.

www.geocities.com/world_greek-geografia_/Greece/Kabalas/Kabalas.htm

Καβάλα – Θάσος

Οι φετινές διακοπές σας

Αμμόλοφοι - Ν. Πέραμος

απεριείχτες, μοναδικές

Ν. Ηρακλείτσα

Ακτή Οφρυνίου

Θα τα χάσετε από την ποικιλία που σας προσφέρουν οι παραλίες της Καβάλας. Μερικές από αυτές μοναδικές σε όλη την Μεσόγειο. Ήσυχες ή πολύβουες, καθαρές, οργανωμένες και βραβευμένες με γαλάζιες σημαίες, σας χαρίζουν μοναδικές στιγμές χαλάρωσης και σας δίνουν την δυνατότητα για παιχνίδια στο κύμα. Σε απόσταση αναπνοής από τουριστικά θέρετρα, όπως το Παλιό, η Νέα Ηρακλείτσα, η Νέα Πέραμος, το Ελαιοχώρι, η Κάρυανη, το Ορφάνι, το Οφρύνιο, τα Λουτρά των Ελευθερών, η Κεραμωτή, είναι πρόκληση για εναλλαγές.

Παλιό

Μπάτης

Η Αμμόγλωσσα της Κεραμωτής

Παλιό

ενκάριστη διαμονή

Μεγάλα και μικρά ξενοδοχειακά συγκροτήματα και ενοικιαζόμενα δωμάτια, δίπλα στο κύμα, με όλες τις σύγχρονες ανέσεις και σε λογικές τιμές, σας προσφέρουν την δυνατότητα να απολαύσετε την μακεδονίτικη φιλοξενία.

ΣΟΥΠΕΡ ΠΡΟΣΦΟΡΑ
Αν κλείσετε πάνω από 4 διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχεία της Καβάλας, σάς παρέχεται **ΕΚΤΙΣΙΣ** από 15-20% στις τιμές που ισχύουν

23. Εντοπίστε τα στοιχεία που διαφοροποιούν το κείμενο για τη γεωγραφία του Ν. Καβάλας από το διαφημιστικό κείμενο για τον ίδιο νομό.

24. «του χρυσόβολου όρους»: Αναλύστε τη λέξη στα συστατικά της και βρείτε τι σημαίνει. Ερευνήστε στο διαδίκτυο, σε εγκυκλοπαίδειες ή σε άλλες πηγές γιατί αποδίδεται στο Παγγαίο αυτή η ονομασία.

25. Σε μια κλίμακα διαβάθμισης τοποθετήστε τα ρήματα *ευχαριστιέμαι*, *απολαμβάνω*, *μου αρέσει*.

-

+

_____ / _____ / _____ / _____